

**NOȚIUNEA ȘI SITUAȚIA LEGISLAȚIEI ECOLOGICE
A ȚĂRILOR MEMBRE ALE CSI PE EXEMPLUL
REPUBLICII ARMENIA, REPUBLICII BELARUS, FEDERAȚIEI RUSE ȘI UCRAINEI:
ANALIZĂ JURIDICĂ COMPARATIVĂ**

Victor URSU

Catedra Drept Procesual Civil

The Romania's adhesion to the European Union represents a challenge not only for the institutional European system, but for the Romanian economic, political and social structures functioning. This research is part of a project financed by the National Council for Scientific Research in Higher Education (CNCIS) and was developed during 2005-2006. It regarded the young's perceptual pattern of aspects referring to the relation between democratic values and political culture, in the wider context of youth education for social participation and multiculturalism.

1. Caracteristica generală a nivelului de dezvoltare a legislației ecologice în Republica Armenia

Starea actuală a legislației Republicii Armenia la compartimentul folosirea resurselor naturale și protecția mediului ambiant reflectă două căi conceptuale: prima, existentă de pe timpul sovietic și caracterizată ca legislație în domeniul utilizării resurselor naturale (legislația de ramură despre resurse și natură) și a doua – legislația în domeniul protecției mediului ambiant.

Ambele căi – cea diferențiată și cea integrată – sunt științific argumentate în vederea dezvoltării dreptului ecologic. În afară de aceasta, se atestă eforturi slabe, deocamdată sub formă de concepții, în soluționarea problemelor legal-ecologice folosind experiența în această direcție a țărilor dezvoltate, deși o așa cale este dictată mai degrabă de structurile financiare internaționale sau de organizațiile internaționale din domeniul protecției mediului ambiant, decât ar fi o politică legal-ecologică elaborată la nivel național.

Odată cu destrămarea URSS și crearea statelor independente, Republica Armenia a adoptat mai multe acte legislative în domeniul utilizării resurselor naturale și al protecției mediului ambiant, chemate să reflecte poziția Republicii Armenia independente față de statutul obiectelor ei naturale și politica în domeniul mediului ambiant. E de menționat că printre actele legislative ale republicii sunt prezente și cele legal-ecologice. Legislația ecologică a apărut drept rezultat al executării de către stat a funcțiilor ecologice în noile condiții. Concomitent, legislația în acest domeniu a apărut ca mod de consolidare a politicii statale. Despre aceasta atestă „Bazele legislației Republicii Armenia privind protecția naturii” (din 9.07.91), în al căror Preambul se spune: „Bazele... au drept scop asigurarea pe teritoriul Armeniei a securității mediului natural și reglementarea folosirii lui, precum și crearea bazei de drept necesare pentru dezvoltarea legislației în domeniul ocrotirii naturii, care ar reglementa relațiile privind ocrotirea naturii și utilizarea subsolului, pădurilor și apelor, plantelor și a regnului animal, aerului atmosferic”.

Analiza legislației elaborate și adoptate în baza acestui document dovedește că statul nu a elaborat un fundament juridic nou în domeniul politicii ecologice și se bazează pe materialele perioadei sovietice existente sub formă de proiecte (spre exemplu, în timpul elaborării Bazelor legislației despre ocrotirea naturii (1991) a fost utilizat proiectul legii unionale despre ocrotirea mediului ambiant). O altă cale în pregătirea proiectelor de legi în acest domeniu este copierea legilor Federației Ruse sau ale țărilor occidentale (de exemplu, Legea „Despre expertiza influenței asupra mediului ambiant” (din 12.12.1995) – însuși titlul legii vorbește despre „competența” comisiei corespunzătoare și a celor care au prezentat proiectul Legii). A apela la experiența țărilor occidentale nu numai că se poate, dar și e necesar, însă folosind baza științifică și specialiști care cunosc condițiile acțiunii efective a legii, iar elementul străin sau nu va fi eficient și va crea un drept iluzoriu, sau va fi respins. În ambele cazuri rezultatul va fi același – lipsa *de facto* a legii sau existența ei numai pe hârtie.

În perioada anilor 1991-2006, în legislația despre ocrotirea și utilizarea mediului natural ambiant au survenit completări prin introducerea unor schimbări, deci avea loc dezvoltarea și perfecționarea legislației în cazul când legiuitorul nu poseda o concepție științific argumentată în domeniul dat – formarea cu un scop bine determinat a unei legislații ecologice esențial noi. O așa concluzie rezultă din faptul că după anul 1991 Armenia s-a pomenit în condiții principal noi: politice, economice, ideologice, juridice, care revendicau și o legislație ecologică adecvată.

Prima Constituție a RA, adoptată în anul 1995, consolidează principiul priorității legii și trasează caracteristica generală a direcțiilor și nivelul (etapele) de dezvoltare a legislației în domeniul utilizării resurselor naturale și a protecției mediului ambiant. Constituția, ca Lege Fundamentală, servește drept bază juridică pentru toate domeniile de activitate a societății și a statului, inclusiv pentru reglementarea relațiilor de proprietate asupra resurselor naturale, exploatarea lor și protecția mediului ambiant, consolidarea drepturilor fundamentale și a libertăților omului și cetățeanului, bazelor și limitelor de activitate legislativă, a puterii executive și judecătorești, a administrației teritoriale și locale. Astfel, art.6 al Constituției stipulează: „Acordurile internaționale încheiate din numele Republicii Armenia intră în vigoare numai după ratificarea lor. Acordurile internaționale ratificate sunt parte componentă a sistemului de drept al republicii. Dacă în ele sunt fixate alte norme decât cele prevăzute de legi, atunci sunt aplicate normele stipulate în acorduri”. Armenia a ratificat cele mai importante convenții internaționale despre mediul înconjurător și dezvoltare. La 25 iunie 1998 Armenia a semnat Convenția de la Arhus (Danemarca) privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu.

I. Analizând normele constituționale și caracteristica generală a direcțiilor și a nivelului de dezvoltare a legislației Republicii Armenia în domeniul utilizării resurselor naturale și al protecției mediului ambiant, ne vom adresa legilor adoptate în perioada anilor 1991-2006. Printre primele au fost adoptate „Bazele legislației Republicii Armenia despre protecția naturii”, care, după cum este stipulat în Preambul, determină politica de ocrotire a naturii și are drept scop asigurarea pe teritoriul Republicii Armenia a protecției mediului ambiant și reglementarea exploatării resurselor naturale, precum și crearea bazei de drept necesare pentru dezvoltarea legislației despre ocrotirea naturii, reglementarea relațiilor privind protecția și folosirea subsolului, pădurilor și apelor, florei și faunei, aerului atmosferic.

Așa stau lucrurile având o lege despre protecția mediului ambiant aflat într-o stare deplorabilă. Pe lângă faptul că persistă o mulțime de lacune de ordin conceptual, mai sunt și o mulțime de neajunsuri ce țin de terminologie, contradicții între articolele Bazelor... și altele. Astfel, majoritatea lacunelor în reglementarea relațiilor sociale din domeniul protecției și utilizării resurselor naturale necesită o abordare mai amplă în vederea elaborării și adoptării unui pachet nou de legi în domeniu [1].

Urmând Bazele ... și ținând cont de cursul politic referitor la privatizarea fondului funciar, au fost elaborate și adoptate două legi importante: „Despre gospodăria țărănească și colectiv-țărănească” (1991) și „Codul funciar” (1991). În prima lege problemele protecției mediului ambiant sunt reflectate la un nivel destul de neînsemnat (dat fiind că a fost prima lege de așa gen din cadrul țărilor ex-sovietice menită să asigure baza de drept pentru privatizarea fondului funciar și a cărei elaborare, apoi adoptare a avut loc în condiții economice și politice complicate).

Legea vizată conține o singură cerință ecologică și aceea fiind declarativă. În art.10 referitor la condițiile de activitate a gospodăriei țărănești și colectiv-țărănești este stabilit că „se interzice intervenirea organelor de stat sau a altor organe, precum și a persoanelor oficiale, în activitatea economică a gospodăriei țărănești și colectiv-țărănești, cu excepția cazurilor în care această activitate aduce daune mediului ambiant”.

Codul funciar al Republicii Armenia (1991) conține câteva articole care reflectă funcția ecologică a dreptului funciar. La lista motivelor pentru sistarea dreptului asupra pământului, utilizarea și arenda pământului (Capitolul 4), Codul atribuie următoarele: „aplicarea pe terenul de pământ a metodelor care aduc la reducerea fertilității solului, poluarea chimică și radioactivă, încălcarea cerințelor de securitate ecologică” (art.21). Proprietarul de pământ, utilizatorul permanent al terenului, dar și arendașul sunt obligați să folosească efectiv pământul în corespundere cu menirea specială, să nu reducă fertilitatea solului, să aplice tehnologii de producere ce nu aduc daune mediului ambiant, să nu admită agravarea situației ecologice în urma activității sale economice” (art.25, 27, 29). În continuare urmează un capitol special – Capitolul 9 „Despre zonele naturale protejate, de tratament, de odihnă și istorico-culturale” (art.50-53).

Următorul act normativ al Republicii Armenia privind utilizarea resurselor naturale este Codul subsolului (19.03.1992) care are ca scop „determinarea ordinii de dispunere, exploatare și protecție a subsolului” (Preambulul).

2. Caracteristica generală a nivelului de dezvoltare a legislației în domeniul protecției mediului ambiant și al utilizării resurselor naturale în Republica Belarus

La etapa actuală de dezvoltare a Republicii Belarus, protecția mediului ambiant și, drept rezultat, protecția sănătății populației, asigurarea bunăstării sanitaro-epidemiologice prezintă una dintre cele mai importante probleme de a cărei soluționare depinde dezvoltarea social-economică durabilă a țării.

În prezent, mecanismul juridic în asigurarea protecției mediului ambiant și a utilizării raționale a resurselor naturale ale Republicii Belarus prezintă o totalitate de principii și norme juridice destul de dezvoltate și complicate atât după structură, cât și după conținut, stipulate în acte normative cu putere juridică diferită.

Este legitimă evidențierea celor patru niveluri de reglementare a relațiilor ecologice, și anume:

- 1) norme-principii constituționale din domeniul protecției mediului ambiant;
- 2) acte legislative adoptate de Parlament;
- 3) acte normative emise de organele puterii executive;
- 4) norme-principii juridice internaționale a căror includere în legislația națională este condiționată de angajamentele Republicii Belarus.

Trebuie de subliniat că problemele privind protecția juridică a mediului ambiant și exploatarea rațională a resurselor naturale se află permanent în centrul atenției organelor republicane, a puterii de stat și a conducerii. E suficient de menționat că prima lege specială privind protecția naturii a fost adoptat încă în anul 1961. Toate optsprezece articole din această lege sunt pătrunse de idei despre ocrotirea naturii și atitudinea prudentă față de bogățiile naturale ale țării, indiferent de nivelul de exploatare economică a lor. Protecția naturii a fost proclamată drept una dintre sarcinile prioritare ale statului.

Odată cu obținerea suveranității statului în anul 1991, legislația Bielorusiei privind protecția naturii a suferit schimbări esențiale, concomitent completându-se cu acte juridice normative de o importanță majoră. În prezent, ea se dezvoltă în baza noii redacții a Constituției Republicii Belarus, adoptată la referendumul republican din 24 noiembrie 1996. Normele-principii constituționale în comun cu alte acte juridice din domeniul protecției mediului ambiant alcătuiesc baza juridică necesară pentru formarea și implementarea politicii de stat în domeniul dat – domeniu foarte important pentru generațiile prezente și cele viitoare.

Conform art.13 din Constituția Republicii Belarus, subsolul, apele și pădurile alcătuiesc proprietatea exclusivă a statului. Fondul funciar cu destinație agricolă, care alcătuiește mai mult de o treime din teritoriul țării, la fel se află în proprietatea statului.

Rolul decisiv în reglementarea relațiilor privind exploatarea resurselor naturale aparține Capitolului II al Constituției, care determină principiile de bază ale raporturilor între persoane, societate și stat.

Pentru prima dată, dreptul fiecărui om la un mediu ambiant favorabil a fost recunoscut ca drept inalienabil al persoanei (pct.1 art.46 al Constituției). Mai mult, în corespundere cu „Concepția politicii de stat a Republicii Belarus privind protecția mediului ambiant”, adoptată de Parlamentul republicii în anul 1995, exercitarea lui constituie direcția principală a politicii de stat în sfera relațiilor sociale.

Una dintre cele mai importante măsuri de stimulare economică, pentru prima dată prevăzută de legislația Bielorusiei privind protecția naturii, este folosirea contra plată a resurselor naturale. La mijloacele de acțiune juridico-administrative ce completează sistemul de stimulare economică legea atribuie expertiza ecologică, controlul ecologic și institutul de responsabilitate juridică pentru infracțiunile ecologice.

Actul legislativ de bază chemat să reglementeze complexul de relații ce țin de folosirea pământului este Codul funciar al Republicii Belarus, în vigoare de la 1 ianuarie 1991, cu modificările și completările ulterioare.

Conform Preambulului, Codul reglementează relațiile funciare și este orientat să creeze condiții pentru folosirea rațională și protecția fondului funciar, reproducția fertilității solului, păstrarea și ameliorarea mediului natural pentru dezvoltarea cu drepturi egale a tuturor formelor de gospodărire.

În structura Codului funciar, alcătuită din 16 capitole și 141 de articole, este prevăzută Partea a zecea, specială, cu titlul „Protecția fondului funciar”. Evidențierea complexului de cerințe privind protecția fondului funciar sub formă de capitol separat a fost efectuată pentru prima dată și demonstrează tendința constantă spre ecologizarea legislației funciare a republicii.

Cerințele de bază față de protecția apelor sunt stipulate în Codul apelor al Republicii Belarus.

Conform legii, protecției este supus întregul potențial acvatic (obiectele acvatice) contra consecințelor dăunătoare ale activității omului, contra acțiunilor care pot cauza daune sănătății populației, care pot duce la reducerea rezervelor de pește, înrăutățirea alimentării cu apă și la alte urmări nefaste generate de schimbările proprietăților fizice, chimice, biologice ale resurselor acvatice, la diminuarea posibilității lor de autoepurare naturală, la dereglarea regimurilor hidrologice și hidrogeologice ale apelor.

Principalul act legislativ despre reglementarea relațiilor privind utilizarea rațională și protecția subsolului este Codul subsolului al Republicii Belarus din 1997, care conține 11 capitole și 90 articole. Revendicările vizând protecția subsolului se conțin, practic, în toate părțile Codului și sunt dedicate diverselor forme de explorare a subsolului.

Drept obiect de protecție juridică sunt toate subsolurile republicii. Aceasta înseamnă că sunt protejate atât cele exploatate, cât și porțiunile de subsol neutilizate. Legislația evidențiază două direcții principale privind protecția juridică a subsolului.

Prima direcție ține nemijlocit de preîntâmpinarea epuizării rezervelor de zăcăminte și poluării subsolului cu ape uzate neepurate, cu reziduuri nocive și alte deșeuri survenite în urma activității de producție și gospodărire sau a altei activități. La cerințele de bază privind protecția subsolului se atribuie: asigurarea cercetării geologice complete și complexe a subsolului; respectarea ordinii stabilite privind darea în folosință a subsolului și interzicerea exploatării neautorizate a subsolului; extragerea cât mai efectivă și folosirea rațională a rezervelor de bază de zăcăminte și a celor secundare, precum și a componentelor care se conțin în ele; neadmiterea acțiunii nocive a lucrărilor ce țin de exploatarea solului asupra integrității rezervelor de zăcăminte; prevenirea construcțiilor neautorizate pe suprafețele de stratificare a zăcămintelor și respectarea ordinii stabilite la folosirea acestor suprafețe în alte scopuri; prevenirea poluării subsolului în cazul depozitării produselor nocive și a altor substanțe și materiale.

De asemenea, este prevăzută protecția subsolului de acțiunile nefaste asupra lui ale factorilor naturali și tehnogeni, în particular – contra inundațiilor, calamităților, incendiilor ș.a.

A doua direcție constă în protecția aerului atmosferic, a resurselor funciare, pădurilor, apelor și a altor obiecte ale mediului înconjurător împotriva influenței nocive a activităților de explorare a subsolului.

În calitate de direcție aparte privind protecția subsolului poate fi evidențiată protecția sectoarelor de subsol ce prezintă o deosebită valoare științifică sau culturală: formațiuni geologice rare de la suprafață, formațiuni minerologice, formațiuni paleontologice ș.a. care, având valoare de unicat, pot fi atribuite la rezervații naturale sau monumente ale naturii.

Pădurea posedă proprietăți specifice în formarea și protejarea naturii, acționând asupra balanței acvatice a teritoriilor, regimului lor hidrologic, prevenind eroziunea solului provocată de vânturi și ape. Plantațiile forestiere influențează benefic asupra climei. Acest fapt determină specificul protecției juridice a fondului forestier, ale cărei principii de bază sunt stipulate în Codul silvic al Republicii Belarus, adoptat la 21 iunie 1979. Codul vizat conține 7 părți, 39 capitole și 128 articole. Condițiile privind protecția și ocrotirea pădurilor sunt menționate în toate părțile legii sus-numite, precum și în Partea IV, Specială, „Protecția și ocrotirea pădurilor”.

În Codul vizat se constată că obiect al protecției juridice sunt toate pădurile republicii, care, în corespundere cu prevederile Constituției, prezintă patrimoniul exclusiv al statului. Ele trebuie protejate de incendii, de tăierea nelegitimă, de încălcarea ordinii stabilite de valorificare a pădurilor și alte acțiuni, care aduc daune fondului forestier, precum și ocrotite de vătămători și boli. O importanță fundamentală pentru protecția terenurilor forestiere are divizarea lor în două grupuri, în dependență de importanța lor pentru economia națională, de locul de creștere și de funcțiile care le exercită.

Noua Lege „Despre protecția și folosirea regnului animal”, din 1 ianuarie 1997, conține un șir de inovații corespunzătoare condițiilor de trecere de la economia strict centralizată spre economia de piață. Spre deosebire de legea precedentă, accentul principal se pune pe asigurarea conservării diversității speciilor și pe reproducerea animalelor sălbatice. Prevederile juridice ce determină măsurile concrete vizând protecția regnului animal sunt precedente normelor de reglementare în vederea folosirii animalelor sălbatice în gospodărie. În comun cu alte inovații, aceasta trebuie să asigure prioritatea intereselor ecologice asupra celor economice.

Regnul animal este proprietatea Republicii Belarus. Însă, problema despre dreptul de proprietate asupra regnului animal nu a fost consolidată constituțional. O așa tratare pare puțin argumentată din punctul de vedere al asigurării unității în reglementarea relațiilor juridice privind exploatarea resurselor naturale, deoarece drepturile de proprietate asupra subsolului, fondului forestier și acvatic nu sunt reglementate de Constituție.

Obiect al protecției juridice este nu numai regnul animal, dar și exemplare aparte ale regnului animal, interpretate ca „organism de proveniență animală (animal sălbatic) sau populația de organisme de proveniență animală”. Obiectul regnului animal, luat din mediul de trai cu respectarea legislației, poate să se afle atât în proprietate individuală, cât și în cea a statului. Consolidarea acestei noțiuni permite a lichida contradicția dintre dreptul de proprietar al statului asupra întregului regn animal și dreptul de proprietate individuală asupra unor exemplare de animale sălbatice luate din habitat în bază juridică.

Drept merit al acestei legi poate fi menționat faptul că pentru prima dată a fost întreprinsă încercarea de a trece de la metodele pur administrative de acțiune asupra relațiilor vizate la cele economico-legale. Unul

dintre principiile de bază ale conducerii de stat promovate în domeniu este consolidarea folosirii regnului animal contra plată. Partea Specială determină elementele mecanismului economic privind protecția și folosirea regnului animal, care include: planificarea și finanțarea măsurilor pentru protecția regnului animal; evaluarea economică a regnului animal; finanțarea de la buget a programelor și măsurilor pentru protecția și reproducerea regnului animal; elaborarea unui sistem de taxare economic argumentat pentru folosirea regnului animal; elaborarea unui sistem de compensare a daunei aduse regnului animal și habitatului.

Un pas important în renovarea legislației Republicii Belarus îl prezintă Legea „Despre protecția aerului atmosferic”, adoptată la 15 aprilie 1997, care conține 13 capitole și 66 articole. Pentru prima dată este definit obiectul de reglementare juridică – aerul atmosferic, ca obiect natural protejat, care reprezintă învelișul gazos al Pământului.

Merită atenție consolidarea dreptului cetățenilor în domeniul protecției aerului atmosferic, mai ales dreptul de a ataca deciziile organelor de conducere statale și ale persoanelor oficiale, care lezează drepturile persoanelor fizice, în organele superioare sau în judecată.

Legea determină, de asemenea, drepturile și obligațiile persoanelor juridice; direcțiile de bază ale administrației de stat în domeniul vizat; cerințele principale față de normarea calității aerului atmosferic; cerințele vizând protecția aerului atmosferic în cazul proiectării, construcției, reconstrucției și dării în exploatare a obiectelor, precum și exploatarea clădirilor și a altor obiecte; evidența la nivel de stat a acțiunilor nocive asupra aerului atmosferic; monitorizarea și controlul protecției lui; responsabilitatea pentru încălcarea legislației și chestiuni de colaborare internațională.

O importanță deosebită are partea din lege care consolidează structura și conținutul mecanismului economic privind protecția aerului atmosferic, acesta incluzând: planificarea și finanțarea măsurilor de protecție a aerului atmosferic; fixarea limitelor admise de emisii nocive în atmosferă; fixarea normativelor pentru plată și mărimii taxelor pentru emisiile nocive în atmosferă și acțiunile fizice dăunătoare; fixarea normativelor pentru plată și mărimii taxelor privind folosirea aerului atmosferic pentru necesitățile de producție; stabilirea mărimii plății pentru depășirea limitelor de emisii nocive în atmosferă; acordarea unor înlesniri persoanelor juridice și celor fizice la plata impozitelor, creditelor ș.a.

Una dintre formele juridice tradiționale privind protecția mediului ambiant este protecția rezervațiilor naturale. Legea Republicii Belarus „Despre protecția deosebită a teritoriilor și obiectivelor naturale”, adoptată la 20 octombrie 1994 și aplicată în baza art.40 al Legii despre protecția mediului ambiant, este chemată să asigure bazele juridice de reglementare a activității statului în domeniul vizat. Legea cuprinde 7 părți și 38 articole.

Conform Preambulului, Legea determină principiile de creare, funcționare și ocrotire a teritoriilor și obiectivelor naturale cu protecție deosebită, la a căror aplicare se asigură prioritatea intereselor sociale și ecologice față de cele economice.

Legea atribuie la teritorii și obiective cu protecție deosebită teritoriile rezervațiilor naturale, parcurilor naționale, braniștilor, monumentelor naturale și înseși monumentele naturii. Această listă poate fi continuată.

Legea „Despre deșeurile de producție și menajere” a fost pusă în aplicare la 22 ianuarie 1994 și prevede protecția mediului ambiant de urmările nefavorabile ale activității economice, în primul rând de poluarea mediului cu diferite deșeuri. Această lege conține 16 articole și a fost elaborată în baza art.33 al Legii despre protecția mediului ambiant, adoptată la 25 noiembrie 1993.

Pentru prima dată au fost fixate noțiunile de deșeuri de producție, deșeuri menajere și, ceea ce e deosebit de important, deșeuri periculoase. Dar, aceste noțiuni trebuie aduse în concordanță cu principiile Convenției de la Bazel din 22 martie 1989 privind controlul transfrontalier al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora, avându-se în vedere poziția geopolitică a Republicii Belarus.

Un loc deosebit în sistemul legislativ al republicii privind protecția naturii îl ocupă Legea „Despre expertiza ecologică de stat”, adoptată la 18 iunie 1993. Actul normativ vizat a fost adoptat pentru implementarea în practică a reglementărilor din Partea a VIII-a a Legii despre protecția mediului ambiant și conține 12 articole.

Conform acestei legi, expertiza ecologică este un proces obligatoriu pentru toate planificările, proiectările și hotărârile luate privind dezvoltarea social-economică a republicii, desfășurarea activității economice și a altor activități. Sunt determinate scopurile, precum și principiile de bază ale expertizei ecologice de stat, printre care fundamental este principiul priorității privind protecția vieții și sănătății omului, menținerea echilibrului ecologic, genofondului și a diversității biologice a florei și faunei.

Odată cu adoptarea Concepției politicii de stat a Republicii Belarus în domeniul protecției mediului ambiant, care a proclamat prioritatea valorilor umane și, în primul rând, viața și sănătatea generațiilor prezente și viitoare, s-au schimbat și stereotipurile interpretării problemelor ecologice.

Vom menționa că procesul activ de creare a legislației în Republica Belarus este condiționat nu numai de factorii politici, dar și de condițiile sociale, ideologice, cultural-istorice, ecologice, economice, organizaționale și moral-educative.

În primul rând, în majoritatea actelor legislative nu sunt oglindite, în măsura cuvenită, principiile constituționale, menite să asigure organizarea rațională a utilizării naturii și, totodată, regenerarea mediului ambiant poluat. Sfera de acțiune a reglementărilor juridice în domeniul dat este determinată de articolele 85-85, 97-99, 107. Însă, cea mai mare pondere în soluționarea legitimă a problemelor ecologice revine reglementării juridice a celor ce țin de: proprietatea statului asupra obiectelor naturale; proprietatea privată asupra pământului; realizarea politicii ecologice și elaborarea programelor de stat; definirea statutului teritoriilor cu o protecție deosebită și a celor contaminate cu radionuclizi; determinarea ordinii pentru explorarea resurselor naturale; drepturile și obligațiunile utilizatorilor de resurse naturale. Însă, așa domenii ca energia nucleară, sistemele energetice, producerea și folosirea substanțelor toxice și otrăvitoare, utilizarea energiei atomice, precum și problemele ce țin de serviciul hidrometeorologic, geodezie și cartografie, definirea standardelor și etaloanelor nu sunt reglementate în genere. Rămân în afara legii așa împuterniciri ca anunțarea situațiilor excepționale în caz de catastrofe și calamitate, funcțiile guvernului în administrarea proprietății de stat asupra obiectelor naturale ș.a.

În al doilea rând, legislația ecologică în vigoare reflectă vechea concepție de supraevaluare a noțiunilor „norme de interzicere” și „norme de constrângere”. Cerințele care determină careva restricții în activitatea economică în practică se manifestă drept ceva oportun și sunt respinse prin acțiunea mult mai efektivă a legislației economice. O ieșire din această situație ar fi încadrarea normelor legislativ-ecologice într-un mecanism economic bine aranjat care presupune ecologizarea completă a activității economice.

În al treilea rând, legislația ecologică în unele locuri este excesiv de abstractă și declarativă, practic lipsesc mecanismele de realizare a drepturilor cetățenilor la un mediu ambiant favorabil, la obținerea informației complete despre starea lui, la repararea prejudiciului cauzat sănătății. Actele normative de ramură privind fondul funciar, subsolul, fondul forestier, obiectele acvatice, atmosfera, regnul animal se limitează doar la repetarea drepturilor acordate de Constituție.

La etapa actuală, Republica Belarus urmează să continue procesul de elaborare a legilor și să adopte un șir de acte normative, inclusiv codificarea lor.

Savanții din Republica Belarus au înaintat ideea despre necesitatea adoptării Codului ecologic în scopul reducerii volumului de acte legislative, deoarece multe reglementări au un caracter comun și obligatoriu și se repetă, practic, în fiecare act juridic. Posibil, pe viitor un așa document va fi adoptat, însă elaborarea lui va necesita cercetări preventive serioase [2].

3. Caracteristica generală a direcțiilor și a nivelului de dezvoltare a legislației în domeniul protecției mediului ambiant și al utilizării resurselor naturale în Federația Rusă

Legislația ecologică a Federației Ruse este una dintre componentele structurale ale sistemului legislativ rus. În legătură cu aceasta, noțiunea de legislație ecologică, din mai multe motive, este stabilită apriori prin noțiunea de legislație a Federației Ruse în general.

Tratarea univocă a conținutului termenului „legislație” nu există. Majoritatea savanților sunt de părere că aceasta este o formă de exprimare exterioară (sursă) a dreptului obiectiv, adică acte în care sunt stipulate normele juridice – general obligatorii, consolidate prin constrângerea din partea statului, reguli de conduită pentru oameni. Se deosebesc două moduri de concepere a legislației (conform grupului de acte): a) legislația ca sistem numai de acte legislative; b) legislația ca sistem de orice acte juridice normative (nu numai legislative).

Legislația ca sistem de acte legislative. Acest mod presupune că legislația este alcătuită numai din legi și alte acte juridice normative, promulgate de organul suprem al puterii legislative atât al Federației Rusă, cât și al altor subiecte ale Federației Ruse.

Legislația ca sistem de orice acte juridice normative (nu numai legislative) este examinată de pe două poziții: fie că prezintă întregul complex de acte juridice normative promulgate în țară, fie numai actele organului suprem reprezentativ și ale guvernului. În ultimul caz trebuie de ținut cont de schimbările care au intervenit în structura politică a Rusiei odată cu introducerea institutului de președinție. Conform articolului 90 al Con-

stituției, președintele Federației Ruse emite decrete și dispoziții care nu pot contravine Constituției și legilor federale. Așadar, acest mod de tratare a legislației cuprinde și decretele președintelui Federației Ruse.

Având în vedere structura federală a orânduirii statului, în sensul larg de tratare a legislației sunt incluse și actele juridice normative, promulgate de organele de stat ale subiecților Federației Ruse.

Noțiunea „legislație ecologică” este folosită pe larg în literatura științifică și în practica judiciară, deși legislativ nu este confirmată [3].

Denumirea științifică a domeniului (legislația ecologică) se bazează pe noțiunea de știință ecologică. Interpretarea actuală a termenului „ecologie” este dată în Dicționarul Enciclopedic, în care ecologia este definită ca „un compartiment al biologiei (bioecologia), care studiază raportul organismelor... între ele și mediul ambiant” [4].

Obiectul legislației ecologice sunt relațiile sociale apărute, pentru a căror reglementare statul fixează sau sancționează normele dreptului ecologic prin intermediul actelor, iar sistemul lor formează domeniul vizat al legislației.

Definiția legală a obiectului de reglementare juridică conține actul principal (de bază) al legislației ecologice – Legea federală „Despre protecția mediului ambiant”, adoptată la 10 ianuarie 2002. Această lege operează cu două sintagme: „relațiile în sfera de acțiuni reciproce între societate și natură” (art.1) și „relațiile privind protecția resurselor naturale” (art.2). Evident, în primul caz sfera de acțiune e mult mai largă decât în al doilea, deoarece afară de relațiile privind protecția resurselor naturale propriu-zise ele mai includ și relații de utilizare a resurselor naturale, raporturi ce țin de protecția omului și a altor obiecte de acțiunile nefavorabile ale factorilor mediului ambiant.

O așa definiție a obiectului de reglementare juridică a reflectat interpretarea neunivocă a legislației ecologice, care în prezent este apreciată în sensul îngust și în sensul larg al cuvântului.

Stricto sensu, legislația ecologică prezintă un sistem de acte legislative și alte acte juridice normative care conțin norme juridice privind reglementarea relațiilor, în special a celor ce țin de protecția „mediului ambiant natural”.

Lato sensu, legislația ecologică prezintă un sistem de acte legislative și alte acte juridice normative, care conțin norme juridice de reglementare a relațiilor sociale privind protecția mediului ambiant natural, explorarea rațională a resurselor naturale, asigurarea siguranței ecologice [5].

Este evident că recunoașterea legislației ecologice în sensul larg al cuvântului are drept consecință recunoașterea existenței a trei subdomenii ale acesteia: a) legislația despre protecția mediului ambiant natural (ecologică în sensul îngust al cuvântului); b) legislația despre natură și resursele naturale (care, la rândul ei, conține domeniile legislației funciare, protecției munților, acvatice, forestiere, privind regnul animal și alte domenii legislative privind natura și resursele naturale); c) legislația despre asigurarea siguranței ecologice (a omului și a altor obiecte).

Legislația ecologică reprezintă un sistem de elemente interconexate, caracterizate prin mai multe niveluri structurale: orizontal (după cercul de acte incluse), b) vertical (după teritoriu), c) vertical (ierarhic), d) interior (după corelația cu actele altor domenii legislative), e) exterior (după corelația dintre legislația națională și cea internațională).

Legislația ecologică după cercul de acte incluse (*secțiune orizontală*). Secțiunea orizontală în legislație este divizarea legislației după domenii. Ea prezintă un plan foarte apropiat de structura dreptului, dar și aici putem vorbi numai de o concordanță a legislației cu structura dreptului, și nu de identitatea acestor noțiuni. În mod corespunzător, legislația ecologică este examinată în cazul dat în dependență de normele juridice incluse în noțiunea de drept ecologic:

a) legislația ca sistem numai de **acte legislative**;

b) legislația ca sistem de orice **acte juridice normative**, adică de acte ce conțin norme de drept (acte legislative, acte juridice normative emise de președintele Federației Ruse, acte juridice normative emise de guvernul Federației Ruse, acte departamentale, acte ale organelor administrației locale).

Noțiunea „**legislație ecologică ca sistem numai de acte legislative**” a fost juridic consolidată prin Legea Federației Ruse „Despre protecția mediului ambiant”, referitor la legislația despre protecția naturii (art.2): sistemul legislației despre protecția naturii include legea vizată și actele legislative ale Federației Ruse și ale subiecților Federației Ruse, elaborate în baza acestei legi.

Noțiunea „**legislație ecologică ca sistem de orice acte juridice normative, adică de acte ce conțin norme de drept**”, se conține în toate celelalte acte legislative ale legislației ecologice (în afară de legea susmenționată). Legile federale „Despre expertiza ecologică” (art.2), „Privind fondul ariilor naturale strict protejate” (art.1), „Despre resursele curative naturale, regiunile curativ-sanatoriale și stațiunile balneare” (art.2) conțin noțiunea de legislație, aceasta fiind interpretată ca totalitate de legi și alte acte juridice normative ale Federației Ruse și ale subiecților Federației Ruse.

Actele legislative ale Federației Ruse privind natura și resursele naturale conțin o definiție analogică a noțiunii de legislație (art.1 al Legii „Codul subsolului” referitor la legislația despre subsol, art.2 din Codul apelor referitor la legislația acvatică, art.3 al Legii „Despre regnul animal”, art.1 din Codul silvic privitor la legislația fondului forestier).

În aceste circumstanțe, sub formularea *alte acte juridice normative*, reieșind din sensul normelor juridice vizate, trebuie de înțeles actele juridice normative emise de președintele Federației Ruse, actele juridice normative ale guvernului Federației Ruse, actele juridice normative departamentale, actele corespunzătoare emise de subiecții Federației Ruse, precum și actele juridice normative ale organelor administrației locale.

Sistemului de acte legislative ale legislației ecologice i se atribuie:

✓ actele legislative privind protecția naturii:

- Legea FR „Despre protecția mediului ambiant”, adoptată la 10 ianuarie 2002;
- Legea FR „Despre protecția aerului atmosferic”, adoptată la 4 mai 1999;
- Legea FR „Despre resursele curative naturale, regiunile curativ-sanatoriale și stațiunile balneare” din 23 februarie 1995;
- Legea FR „Privind fondul ariilor naturale strict protejate” din 14 martie 1995;
- Legea FR „Despre expertiza ecologică” din 23 noiembrie 1995;
- Legea FR „Despre serviciul hidrometeorologic” din 19 iulie 1998;

✓ actele legislative despre natură și resursele naturale:

- Codul funciar al Federației Ruse, adoptat la 25 octombrie 2001;
- Legea FR „Codul subsolului”, adoptată la 21 februarie 1992, cu completările și modificările ulterioare;
- Legea FR „Despre regnul animal” din 24 aprilie 1995;
- Codul apelor al Federației Ruse, adoptat la 18 octombrie 1995;
- Legea FR „Despre platoul continental al Federației Ruse” din 30 noiembrie 1995;
- Codul silvic, din 29 ianuarie 1997;
- Legea FR „Despre plata pentru utilizarea obiectelor acvatice” din 6 mai 1998;
- Legea FR „Despre apele maritime interne, mările teritoriale și zonele adiacente ale Federației Ruse” din 31 iulie 1998;
- Legea FR „Despre zona economică excepțională a Federației Ruse” din 17 decembrie 1998 și altele.

Conform pct.4 art.15 din Constituția Federației Ruse, principiile unanim acceptate și normele dreptului internațional, precum și acordurile internaționale ale Federației Ruse, sunt considerate ca parte componentă a sistemului de drept.

Este evident că situația existentă în legislația ecologică cere o modificare esențială. În primul rând, un șir de acte legislative și juridice normative nu corespund schimbărilor actuale: politice, economice, legislative și altele, care au loc în societate și problemelor apărute. Ele necesită modificări și completări corespunzătoare, ținându-se cont de aplicările lor practice. În al doilea rând, în legislația ecologică în vigoare cele mai multe neajunsuri sunt sub aspect juridic, care esențial influențează eficacitatea legislației ecologice în întregime.

Pot fi evidențiate următoarele tipuri de *greșeli juridice*:

1. *Prezența golurilor (lacunelor) în reglementarea juridică a raporturilor ecologice*, care se observă, îndeosebi, de exemplu, în Legea FR „Despre protecția lacului Baikal”, în ea lipsind normele ce ar indica la ordinea deosebită de protecție a acestui obiectiv de talie mondială.

2. *Caracterul normativ excesiv* este condiționat de devalorizarea normelor legal-ecologice. În legislația ecologică această devalorizare apare în normele ce determină răspunderea: cel mai des, totul se reduce la repetarea adevărului cunoscut – că persoanele vinovate poartă răspundere conform legislației Rusiei (Codul apelor al Federației Ruse, Legea FR „Despre resursele curative naturale, regiunile curativ-sanatoriale și stațiunile balneare”, Legea FR „Despre expertiza ecologică” ș.a.).

Are loc devalorizarea normei descrise în Partea a patra a Constituției Federației Ruse, art.15, repetată în majoritatea actelor legislative ale legislației ecologice.

3. *Încălcarea normelor stilistice* în legislația ecologică este cauzată de formulările greșite cu caracter nenormativ. Așa teze, cum ar fi, de exemplu, normele prevăzute în articolele 58, 59 din fosta Lege a RSFSR „Despre protecția mediului ambiant natural”, despre zonele cu situație ecologică excepțională și de calamități ecologice în urma cărora au loc „schimbări constante negative în mediul ambiant natural”, „schimbări adânci ireversibile”, „sunt limitate unele forme de exploatare a resurselor naturale”, „esențial sunt limitate toate formele de exploatare a resurselor naturale”, „sunt luate măsuri operative” ș.a.m.d. au un caracter informațional, descriptiv și nu conțin careva cerințe sau recomandări concrete.

4. *Coliziunile dintre anumite acte juridice normative* pot fi divizate în două grupuri: coliziuni între actele juridice normative ale legislației ecologice și coliziuni între actele juridice normative ale legislației ecologice și cele vizând alte domenii legislative.

La primul grup pot fi atribuite următoarele contraziceri. Legile federale „Privind fondul ariilor naturale strict protejate”, „Despre resursele curative naturale, regiunile curativ-sanatoriale și stațiunile balneare” au adus schimbări în sistemul zonelor naturale cu protecție strictă în comparație cu zonele determinate de fosta Lege a RSFSR „Despre protecția mediului ambiant natural”.

Pe lângă aceasta, este schimbată importanța (nivelul federal, nivelul subiecților Federației Ruse – nivelul regional și local) și ordinea de creare a zonelor naturale cu protecție strictă.

4. Caracteristica generală a legislației ecologice a Ucrainei

Analiza efectuată a demonstrat că în perioada anilor 1991-2006 a avut loc dezvoltarea și perfecționarea legislației în domeniul protecției mediului ambiant și al utilizării resurselor naturale, însă completările și modificările au fost efectuate în lipsa unei concepții științifice argumentate privind formarea legislației ecologice noi. Despre aceasta ne vorbește însuși faptul că Ucraina abia în anul 2000 a adoptat programul național despre formarea rețelei naționale ecologice pentru anii 2000-2015, care, în viziunea noastră, este insuficientă pentru crearea noii legislații ecologice. În calitate de normă ecologică în Constituția nouă a Ucrainei, adoptată la 28 iunie 1996, a fost prevăzut art.13: „Solul, subsolul, aerul atmosferic, resursele acvatice și alte resurse naturale, aflate în limitele teritoriului Ucrainei, resursele naturale de pe platoul continental, zona economică (marină) exclusivă, sunt obiecte ale dreptului de proprietate al poporului ucrainean”. Părțile I și II ale art.13 reglementează raporturile de proprietate (fiecare cetățean are dreptul să se folosească de obiectele naturale; dreptul de proprietate al poporului este realizat în corespundere cu prevederile legii; proprietatea nu poate fi folosită provocând pagube omului și societății). Rolul principal în reglementarea raporturilor privind utilizarea resurselor naturale aparține Capitolului II al Constituției, în care sunt determinate principiile fundamentale ale relațiilor dintre persoană, societate și stat.

Pentru prima dată dreptul fiecărui om la un mediu inofensiv pentru viață și sănătate a fost recunoscut în Ucraina ca drept inalienabil (art.50 al Constituției). Acest drept prevede posibilitatea de a se folosi de bunurile naturale, de a cere înlăturarea obstacolelor apărute în procesul de folosire a bunurilor și garantarea apărării în cazul nerespectării acestui drept, care a pus în pericol viața, sănătatea și proprietatea cetățeanului. Fiecărui cetățean îi este garantat dreptul de a avea acces liber la informația despre starea mediului ambiant, calitatea produselor alimentare și a obiectelor de uz casnic, precum și dreptul la difuzarea ei. Această informație nu poate fi secretă (pct.2 art.50 al Constituției). Totodată, statul a stabilit restricții sau refuz în ce privește oferirea persoanei interesate a informației ecologice, al cărei regim juridic a fost stabilit de Rada Supremă a Ucrainei în baza prezentării înaintate de Cabinetul de Miniștri al Ucrainei – numai în cazurile în care această informație prezintă pericol pentru viața și sănătatea oamenilor (art.30 al Legii Ucrainei „Despre informație” de la 2 octombrie 1992, cu modificările și completările ulterioare).

Locul principal în legislația ecologică a Ucrainei îl ocupă Legea-cadru „Despre protecția mediului ambiant natural”, adoptată la 25 iunie 1991 cu modificările și completările ulterioare. Legea definește principiile legale, economice și sociale, privind organizarea protecției mediului ambiant, reflectă obiectele și subiectele protecției, verigile principale ale mecanismului economic și ecologic, cerințele ecologice la proiectarea, construcția, darea în exploatare și exploatarea obiectelor economice sau a altor obiecte, ordinea de reglementare a situațiilor ecologice excepționale, înfăptuind controlul ecologic, soluționând litigiile ce țin de utilizarea naturii și de aplicarea măsurilor de răspundere. Drept principii fundamentale în domeniul protecției mediului ambiant legea consolidează: prioritatea protecției vieții și sănătății omului; asigurarea drepturilor cetățenilor

la un mediu ambiant favorabil pentru viață, muncă și odihnă; îmbinarea științific argumentată a intereselor ecologice cu cele economice (art.3 al legii). Mecanismul de implementare a legii îmbină în sine metodele economice de stimulare, explorare rațională a naturii și metodele administrativ-juridice de asigurare a calității mediului ambiant. Spre deosebire de legile altor țări ale Comunității, legea Ucrainei are un caracter descriptiv și declarativ. În ea pe scurt e prezentată partea privind direcțiile de dezvoltare a expertizei ecologice.

Actul legislativ menit să reglementeze întregul complex de relații funciare este noul Cod funciar al Ucrainei, adoptat la 25 octombrie 2001 și intrat în vigoare la 1 ianuarie 2002. Codul reglementează relațiile funciare în scopul asigurării dreptului la pământ persoanelor juridice și fizice, comunităților teritoriale și statului, valorificării raționale și protecției pământului. Codul este alcătuit din 10 părți și 212 articole. Pentru prima dată în structura Codului este prevăzută Partea a VI-a – „Protecția solului”, ceea ce demonstrează prezența unei tendințe stabile spre ecologizarea legislației funciare a Ucrainei.

Codul silvic al Ucrainei, adoptat la 21 ianuarie 1994, reglementează raporturile juridice privind sporirea productivității, protecția și reproducerea fondului forestier, intensificarea proprietăților lui utile, satisfacerea necesităților societății în resurse forestiere, folosindu-le rațional, științific argumentat. În Codul silvic sunt definite noțiunile despre pădure, sunt specificate funcțiile și importanța pădurilor pentru Ucraina, a fondului forestier, a pământurilor fondului forestier, a resurselor forestiere; sunt specificate proprietățile utile ale pădurilor; normele referitor la proprietate asupra terenurilor de pădure, la utilizarea terenurilor de pământ ale fondului forestier și arenda terenurilor de pământ.

Putem deci concluziona că legislația silvică a țărilor CSI este bazată, preponderent, pe Bazele legislației silvice a fostei URSS, iar deosebirile se datorează particularităților naturale ale fiecărei republici și normelor de protecție a naturii, apărute după 1991.

Cerințele privind protecția apelor contra poluării și secătuirii, precum și măsurile pentru prevenirea acțiunii dăunătoare asupra lor sunt stipulate în Codul apelor al Ucrainei, adoptat la 6 iunie 1995. Codul subsolului al Ucrainei, adoptat la 27 iulie 1994, este actul legislativ fundamental privind reglementarea raporturilor în domeniul utilizării raționale și protecției subsolului. Reglementarea legală a protecției și folosirii regnului animal și a habitatului lui se efectuează în baza Legii Ucrainei „Despre regnul animal” din 13 decembrie 2001, care conține 9 capitole și 64 articole. Legea Ucrainei „Despre regnul animal” din 22 februarie 2000 determină nemijlocit principiile juridice, economice și organizaționale ale activității persoanelor juridice și fizice în domeniul cinegetic, garantează nivelul drepturilor utilizatorilor de fonduri cinegetice în raporturile reciproce cu organele puterii de stat privind gestionarea fondului cinegetic, organizarea protecției, utilizării și reproducerii regnului animal.

Protecția mediului ambiant natural împotriva acțiunilor nefavorabile ca rezultat al activității economice, împotriva influenței negative a deșeurilor de producție asupra mediului ambiant natural este asigurată de Legea Ucrainei „Despre deșeuri” din 5 martie 1998. Un loc deosebit în legislația Ucrainei privind protecția naturii îl ocupă Legea „Despre expertiza ecologică”, adoptată la 9 februarie 1995, care reglementează efectuarea expertizei ecologice ca element obligatoriu în procesul de planificare, proiectare și luarea deciziilor despre dezvoltarea social-economică a țării, desfășurarea activității economice sau a altei activități. Măsurile legislative pentru protecția aerului atmosferic sunt prevăzute în Legea Ucrainei „Despre protecția aerului atmosferic” din 16 octombrie 1992, bazată pe Legea URSS „Despre protecția aerului atmosferic” din 1981. Și legislația țărilor CSI privind protecția aerului atmosferic, în general, are la bază legea vizată. Legea despre protecția aerului atmosferic prevede asigurarea dreptului la aer curat, îmbunătățirea calității lui, prevenirea și reducerea emisiilor chimice, fizice, biologice și a altor emisii în atmosferă, reglementează raporturile sociale și consolidarea legalității în domeniul dat.

În sistemul măsurilor statale-legale îndreptate spre asigurarea dreptului cetățenilor la un mediu ambiant favorabil o însemnătate deosebită au legile „Despre asigurarea bunăstării sanitare și epidemiologice a populației” din 24 februarie 1994, „Despre protecția omului împotriva radiației ionizate” din 14 ianuarie 1998, „Despre protecția populației și a teritoriilor împotriva situațiilor excepționale tehnogene și naturale” din 8 iunie 2000.

Legea „Privind fondul ariilor naturale protejate de stat” din 16 iunie 1992 prevede principiile legale, economice, sociale și organizaționale referitor la teritoriile naturale cu protecție strictă. În actul vizat este specificată, clar și detaliat, noțiunea de obiecte incluse în fondul de stat natural și de rezervații, și anume: zoolo-

gice – speciile de animale rare și periclitate de dispariție, speciile de animale prețioase, grupuri de animale tipice, unice și rare; botanice – speciile de plante rare și periclitate de dispariție, speciile de plante prețioase, suprafețele de plante tipice, unice și rare etc. La fel, sunt determinate principiile legislației despre teritoriile naturale cu protecție strictă, drepturile și obligațiunile cetățenilor și ale asociațiilor obștești în domeniul dat; competența organelor puterii de stat. Legea reglementează normele privind protecția și restabilirea: fondului de stat natural și de rezervații pe teritoriile naturale cu protecție strictă și folosirea lui; suprafețelor acvatice și mlăștinoase de importanță mondială; zonelor de subsol de valoare ecologică, științifică, culturală ș.a.

În documentul vizat sunt fixate normele prevăzute pentru întocmirea evidenței de stat și a cadastrului de stat a teritoriilor naturale cu protecție strictă, finanțarea lor și stimularea economică, precum și controlul și răspunderea pentru încălcarea legislației în domeniul dat al dreptului ecologic și pentru soluționarea litigiilor.

Legea Ucrainei „Despre pesticide și îngrășăminte minerale”, adoptată în anul 1995, se deosebește esențial de legea-model „Despre comportarea sigură cu pesticidele și îngrășămintele minerale”, adoptată cu trei ani mai târziu. În Legea Ucrainei nu sunt reglementate împuternicirile organelor puterii de stat și de administrare locală în ceea ce privește comportarea sigură cu pesticidele și îngrășămintele minerale; nu este prevăzută standardizarea și certificarea pesticidelor și îngrășămintelor minerale; nu sunt fixate normele pentru elaborarea pesticidelor și îngrășămintelor minerale, pentru fabricarea, realizarea, exportul și importul lor; aceasta nu cuprinde indicații cu privire la comportarea sigură cu ele.

Totodată, în această lege, în comparație cu Legea-model, sunt prevăzute: cerințele față de pesticide și îngrășămintele minerale, față de ambalarea și marcarea lor; specificul aplicării; normele de reglementare a evidenței de stat; cerințele față de calitate conform criteriilor de siguranță a materiei prime agricole și a produselor alimentare, inclusiv a celor importate. Sunt prevăzute înlesniri și compensații pentru cei care lucrează cu pesticide și îngrășămintele minerale; sunt reglementate problemele finanțării și asigurării tehnico-materiale a organelor de stat care realizează supravegherea și controlul îndeplinirii prevederilor legislației vizate.

Evaluând legislația ecologică în vigoare a Ucrainei, în general, putem constata că ea reflectă, ca și cea din alte țări ale CSI, o concepție învechită excesiv de abstractă și declarativă, fiind supraestimată valorificarea normelor-interdicții și a normelor-constrângerii, conține prea multe lacune.

Între timp, în Ucraina sunt în proces de elaborare proiectele legilor pentru modificarea și completarea legilor astăzi în vigoare și se planifică elaborarea concepției Codului ecologic [6].

Tendința de dezvoltare a legislației ecologice este armonizarea ei cu dreptul internațional privind mediul ambiant prin ratificarea convențiilor și acordurilor, introducându-se în legislația națională în vigoare modificările și completările corespunzătoare [7].

Concluzii

1. Legislația ecologică a țărilor CSI, în pofida neajunsurilor și lacunelor existente, se dezvoltă dinamic, folosind normele dreptului internațional și luând în vedere recomandările organizațiilor și forurilor internaționale.
2. Actualmente, armonizarea legislației ecologice a statelor Comunității, face abia primii pași, importanți, dar deocamdată insuficienți, avându-se în vedere actualitatea problemelor ecologice.
3. Folosirea mai pe larg a experienței în activitatea legislativă a țărilor Comunității și a legilor-model, elaborate de Adunarea Interparlamentară a CSI, ar permite evitarea unor neajunsuri și obținerea unui cerc mult mai larg de probleme reglementate.
4. Este necesar ca statele CSI să-și perfecționeze practica interacțiunii legale în procesul formării bazei normative a colaborării, coordonându-l organic cu procesul de armonizare a legislațiilor naționale. Principalul în această direcție este crearea bazei de date normativ-informaționale privind legislațiile tuturor țărilor membre ale CSI; organizarea schimbului permanent de informații; efectuarea analizei comparativ-legale a actelor normative adoptate sau elaborate din punctul de vedere al rolului și locului lor în structura juridică a CSI.
5. Această colaborare este în curs de dezvoltare, dar nu și-a găsit implementarea optimă în sistemele juridice ale CSI. Totuși, unele divergențe între legislațiile naționale și etaloanele recomandate, condiționate de specificul național, tradiții și interese pot fi acceptate, dacă sunt respectate și coordonate principiile unice legale democratice.

Referințe:

1. Искоян А.Б. Экологическое законодательство и право Республики Армения: состояние, проблемы и направление её развития. - În: Экологическое право России: Сборник материалов научно-практических конференций 1995-1998 г. - Москва: Зерцало, 1999, ст. 55-57.
2. Шатров Т.Г. Концептуальные проблемы формирования нового земельного законодательства в Республике Беларусь. - În: Экологическое право России. Сборник материалов научно-практических конференций 1995-1998 г. - Москва: Зерцало, 1999, ст. 387-390.
3. Васильев С.А. Экологическое законодательство: проблемы применения на региональном уровне. - În: Экологическое право России: Сборник материалов научно-практических конференций. Выпуск второй – 1999-2000. - Москва, Зерцало, 2000, ст.194-196; Игнатъева И.А. О создании концепции развития экологического законодательства. - În: Экологическое право России: Сборник материалов научно-практических конференций. Выпуск второй – 1999-2000. - Москва: Зерцало, 2000, ст.216-219.
4. Юридический энциклопедический словарь / Гл. ред. А.Я. Сухарев. - Москва, 1987, с.130; Поленина С.В. Теоретические проблемы системы советского законодательства. - Москва, 1979, с.5-6.
5. Голиченков А.К. Охрана окружающей природной среды, обеспечение экологической безопасности, обеспечение рационального использования природных ресурсов: термины, содержание, соотношение. - În: Экологическое право России: Сборник материалов научно-практической конференции «Проблемы экологического, земельного права и законодательства в современных условиях», 1995-1998. - Москва, с.42.
6. Шемшученко Ю.С. К вопросу об Экологическом кодексе Украины. - În: Актуальные проблемы общественно-гуманитарных наук в условиях Европейской интеграции. - Кишинэу, 2006, с.50-52.
7. Кравченко С.М. Перспективы развития и применения экологического законодательства на Украине. - În: Экологическое право России: Сборник материалов научно-практической конференции «Проблемы экологического, земельного права и законодательства в современных условиях», 1995-1998. - Москва: Зерцало, 1999, ст.55-57.

Prezentat la 27.03.2007